

Järviruoko – haitasta liiketoiminnaksi?

Työpajan muistio 23.10.2013

Työpajassa käytettiin sovellettua World Cafe-menetelmää. Osallistujat jaettiin ilmoittautumisten perusteella neljään ryhmään siten, että ryhmät kiersivät työpajan aikana kaikissa neljässä eri teemapöydässä. Myös puheenjohtajat eri teemapöytiin valittiin etukäteen, koska työpajan organisointiin oli varattu hyvin tiivis aikataulu. Teemapöytiin jaettiin välineiden lisäksi kysymyksiä keskustelun tueksi ja johdattelijaksi. Puheenjohtajien tehtävänä oli ohjata keskustelua ja kirjata sitä muistiin, esitellä muiden ryhmien aikaansaamat tulokset uudelle ryhmälle, sekä tehdä töiden purkuvaiheessa loppuyhteenvedo aiheesta. Puheenjohtajiksi valittiin henkilöt, jotka tunsivat aihepiiriä hyvin. Jokainen ryhmä kiersi kaikki neljä teemapöytää, joissa keskusteluun oli aikaa 15-20 minuuttia.

TEEMA 1. Kuinka saada lisää tehoa järviruoko' on korjuuseen ja käsittelyyn?

pj. Ilona Joensuu / SYKE

- Järviruoko' on korjuu kehittyä kunnolla vasta sitten kun ruokobiomassalle on riittävän suuri kysyntä ja siten suuri tarve tehostaa korjuu- ja kuljetusvaihetta. Tällä hetkellä ongelmana on tehottomuus; täydellinen niittokone liikkuu maalla, vedessä, ilmassa ja on monikäyttöinen.
- Hiljattain on selvitetty mm. lauttamahdollisuutta: ruokomassaa on saatava tehokkaammin ylös vesistöistä: olisiko tehokkaampaa käyttää yhtä suurta laitetta vai kahta pienempää ja lauttoja. Selvityksiä on jonkin verran tehty; moni ryhmä mietti myös ruokomassan vesikuljetusta ja siihen sopivia ratkaisuja.
- Miten löytää järvien kunnostuksesta ja järviruoko' on niitosta kiinnostuneet ja toimeliaat ihmiset esiin: oikeita tekijöitä ja sopivia mökkiläisiä. Moni esitti kalatalouskeskuksen pitämää rekisteriä mutta rekisterien pitämisessä ongelma ellei saada ihan kaikkia yrityksiä. Jos urakoitsija tekee hyvää työtä, puskaradio hoitaa mainostamisen.
- Olisiko mahdollista porrastaa korjuuta niin että toiminta olisi tehokkaampaa ja niittokausi pidempi; ongelmana luonnonsuojelulliset syyt
- Koordinointi: esim. mökkiyhdistys, kalatalouskeskus, tiedonkulun parantaminen olisi tärkeää
- Korjattavaksi tarvitaan isoja alueita, vähintään päivän työ tulisi olla yhdellä alueella.
- Hämmästeltiin, että Kiinasta voi kannattavasti tuoda ruokoa mutta ei läheltä omasta maasta.
- ”Pelle Pelottomille” toivotaan enemmän ymmärtämystä, kun mietitään kannattaako uusille keksinnöille myöntää rahoitusta vai ei.
- Ratkaisuja esim. niittourakoitsijan löytämiseen ja isompiin korjuu-urakoihin:
 - Liperissä jokaiseen talouteen jaetaan vuosittain Liperiopas, josta voi löytää mm. niittoyrityksen yhteystiedot.
 - Niittoa suunnittelevan pitäisi olla aktiivisempi ja tiedottaa asiasta ajoissa naapureille
 - Yrittäjä voisi lähettää alueelle/jakaa lähipostilaatikoihin tiedotteen että on tulossa alueelle.
 - Urakoitsija voisi pitää netissä rekisteriä, jossa näkyisi tulevat urakointialueet. Yllättävien tilanteiden vuoksi voi joutua päivittämään.

TEEMA 2. Miten saadaan lisättyä ruokobiomassan käyttöä nykyisissä käyttötarkoituksissa?

pj. Päivi Jokinen / Pohjois-Karjalan ProAgria

- puutteet:
 - korjuukustannukset ja –tuet (suurin ongelma)
 - raaka-aineen riittävyys (raaka-ainetta periaatteessa on, mutta sen toimittaminen jalostajalle tai edes rannalle kustannustehokkaasti on ongelma.)
 - energian verotus kynnyskysymys
 - rahoitusongelmat: vesistöjen kunnostukseen on vähän rahoitusinstrumentteja
 - säädöksiin liittyvät ongelmat: vaikeuttavat mm. suunnittelua ja toteutusta
 - luvanhakuprosessi on raskas
 - vaatii sijoittamista rannanomistajilta
- Käytön rajoitteiden poisto
 - sekä korjuuketjut että jalostus (siis koko arvoketju) saatava toimimaan kestäväälle pohjalle
 - saatavuuden jatkuvuus ja raaka-aineen riittävyys turvattava (esim. ”kiertokorjuu”)
 - suunnitelmallisuus, kierto, logistiikka
 - korjuun kannattavuuden parantaminen
- Käytön ja yrittäjyyden edistäminen:
 - panostettava yrittäjäkoulutukseen
 - perustettava demonstraatiohankkeita, joita esitellään laajasti
 - osoitettava myös lupaviranomaisille että kannattavaa toimintaa
 - innovaattoreita ja yrittäjiä kehittämään laitteita ym.
 - tarvetta konsulteille, jotka laatisivat esim. Leader-hankkeita
- Käyttö maanparannukseen ja lannoitteena → saadaan ravinteet pois vesistöistä
- Järviruokomassaa ja Bio10:n tuotetta Kiteen Mato&Multa Oy:hyn → kasvuvalustaksi kasvihuoneeseen → kennostoja → takaisin KiMaMu → ...

TEEMA 3. Mistä kokonaan uusia tapoja hyödyntää järviruokoa?

pj. Kaija Saramäki / Karelia ammattikorkeakoulu

- ravinteiden kerääjänä
- fosforin, typen ja muiden ravinteiden hyödyntäminen
- orgaanisena aineena esim. maanparannukseen. Onko raskasmetalleista riskiä?
- rakennuskäyttö (levyt, katot)
- kasvualusta, kate, kuivike
- kasvikuittutuotteita muovin korvikkeena, mm. komposiitit, esim. longboardeissa
- rehu
- biokaasutus
- askartelu
- kuitujen käyttö
- vesilinnuille ja loppilinnuille pesäalustoja (luonnonsuojelullisista näkökulmista, pesimäalueet ovat vähentyneet)
- järviruokonipuista pesäpönttö joka luhtaan, hyvin turvassa pienpedoilta

- eristys, äänieristys rakentamisessa (hyvä muoto ja on keveä). kilpailee styroksin kanssa
- esim. uuttamalla voidaan löytää uusia ainesosia, esim. ksylitolin tyyppisiä
- suora seospoltto
- juurakoita ruuaksi?
- juurakoiden kerääminen on ruoppaamista
- ravinteiden kerääjänä: saastuneiden maa-alueiden puhdistajana
- ruokana (esim. juurakko), ravintolisänä
- turvekatot ja kattopuutarhat, esim. lämmönsitojana

TEEMA 4. Kuinka saada lisää kyläkohtaisia tai laajempia alueellisia hankekokonaisuuksia?

pj. Raimo Heikkilä / SYKE

- Yhteisön perustaminen saman vesistön ääreen.
 - Hankkeissa ongelmana on mm. löytää koordinaattori, jolla olisi taloudellinen mahdollisuus toimia jo ennakkoon, vaikka hankerahoitus tulee viiveellä (tulisi olla tarpeeksi suuri kassa). Ratkaisuna väliaikaisrahoitus?
 - Koordinaattorin rooli ja asema on ensisijaisen tärkeä hankkeen onnistumisen kannalta:
 - ammattihankekoordinaattorit?
 - tulevaisuudessa yhä enemmän eläkeläisosajia, jotka voisivat ottaa hankkeen hoitaakseen
 - oppilaitosten oppilaat opettajien kautta
 - talkootyö kannattaa, hankkeen hinta laskee
 - Mitä yhteistyökumppaneita hankkeessa kannattaisi olla? Esim.
 - vrt. Onkamo-hanke
 - puu- ja metsäyhtiöt ja heidän kaupunkilaisasiakkansa
 - MTK
 - Birdlife; lintutieteellinen yhdistys
 - kalatalouskeskus lähemmäksi
 - kumppaniksi osakaskuntien yhteistyö mm. laitteiden kehityksessä
 - matkailuyritykset
 - yritykset, jotka liittyvät hoitoon tai jatkojalostukseen (ruoko tai sedimentti)
 - viranomaiset, yhteistyötoimijat ja rahoittajat
 - hankesuunnitteluun säännöstelystä vastaava taho
- toimisivat kunnostustiiminä / rinkinä ja saisivat apua toisiltaan. Perustaisivat rahoittajan kanssa yhteisön.

- Kalastusalueet yhteistyökumppaneiksi, rahoittajiksi ja hankehakijoiksi ?
- Jatkojalostajan ja ympäristön kunnostajan yhteistyöhanke voisi kannattaa: samalla kun vesistö kunnostuu, jalostaja saa raaka-ainetta (joko sedimenttiä, juurakkoa tms.)
- Tiedon lisääminen ja asenneilmapiiriin vaikuttaminen osakaskunnissa olisi tärkeää (miksi niitetään?)
- Osakaskuntien välinen yhteistyö olisi tarpeellista, jolloin myös laitteiden kehittämistä voisi tulla enemmän
- Tarvitaan lisää tietoa ulkopuolelta, mm. kansainvälisiä hankkeita, joissa päästäisiin benchmarkkaamaan esim. millaisia laitteita muissa maissa käytetään.
- Tarvitaan lisää tiedonvälitystä rahoituslähteistä sekä niihin liittyvistä koulutuksista
- Leader-yhdistykseen tarvitaan lisää osaamista ympäristöasioista

Raimo Heikkilä / tilaisuuden yhteenveto

- päivän aikana käsiteltiin aihetta monelta eri taholta
- Onkamonjärvi case konkreettinen todiste siitä että isompimittakaavainen kunnostuskin on mahdollista
- JÄREÄ-projektilla yritetään vaikuttaa siten että vesistökuunnostuksia voitaisiin tehdä ilman ulkopuolista rahoitusta ja että vesistöt saataisiin puitedirektiivin asettamien vaatimusten edellyttämään kuntoon. Tällä hetkellä näyttää epätodennäköiseltä, mutta liiketaloudellinen näkökulma antaa toivoa, että se voisi olla mahdollista.
- hanke toimii vielä ensi vuoden